

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 564 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari...	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'liqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli.....	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinov Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
<i>Xidirov Faxriddin Fozilovich</i>	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
<i>Рахмонова Нилуфар Уткир кизи</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarda leksik-grammatik komponentni diagnostika qilish metodlari	284
<i>Mamatkulova Lobar Tolibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning ta'limiy faoliyatini rivojlantirish.....	288
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Nutqdagi fonetik kamchiliklarning o'quv faoliyati va savodxonlikka ta'siri	293
<i>Xikmatova Saboxat Xusniddinovna</i>	
Oliy ta'limda sog'lom psixologik muhitni shakllantirish omillari	296
<i>Xusanbayeva Ziyoda Maxmutdjon qizi</i>	
Social-Psychological Factors of Increasing the Quality of Life	300
<i>Abdullaeva Ranazhon Matyakubovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiruvchi zamonaviy o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-metodik asoslari.....	307
<i>Abdumalikova Gulchiroy</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	311
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Sayfullayeva Dilnoza Amrullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslarida madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	316
<i>Azimova Maftuna Azizbekovna</i>	
Talabalarda lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik asoslari	321
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida moslashuvchanlikning psixologik xususiyatlari	324
<i>Fayziyeva Gulhayo Erkin qizi, Fatullayeva Manzura Idillo qizi</i>	
Naim Karimov talqinida Oybek badiiy tafakkurining biografik manbalari	327
<i>Jonpo'lotova Gulshoda Qobil qizi</i>	
Kurashchilarning kuch sifatini rivojlantirishda maxsus mashqlardan foydalanish	334
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy idealni shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	337
<i>Saidova Malika Erkin qizi</i>	
Yengil atletika texnikalarini pedagogik mahoratni rivojlantirish metodikalarida qo'llash	340
<i>Sattarov Qarshiboy Narqulovich, Mirzayev Karim Mamarasul o'g'li</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlarida shug'ullanuvchilarning tezkorlik va chidamlilik sifatlarini rivojlantirishning innovatsion metodikasi	344
<i>Sattarov Sardor Sunnatulloevich</i>	
Innovatsion rivojlanish asosida uzluksiz ta'limning integratsiyalashgan mazmunini modellashtirish metodologiyasi.....	348
<i>Umarov Lutfillo Murodilloyevich</i>	
Milliy maktablarda rus tilini o'qitishda raqamli ta'lim resurslari va veb-saytlardan foydalanish metodikasi....	352
<i>Xolmirzayeva Munira Jahongir qizi</i>	
Педагогические основы повышения профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания высших образовательных учреждений	357
<i>Мавлянов Бахром Сангирович</i>	
Раннее выявление и мониторинг кожных заболеваний с помощью искусственного интеллекта: интегрированные архитектуры, алгоритмы и перспективы клинического внедрения	361
<i>Э. Ш. Назирова, Ш. Б. Абдусаломова</i>	
Ingliz tilida modallikni ifodalash vositalari va ularning semantik xususiyatlari	368
<i>Abdujalilova Sarvinov Rashid qizi, Abdurazzokova Mehriniso Azimjon qizi</i>	

MUNDARIJA	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS
	Ona va farzand munosabatlarida etnomadaniy omillarning psixologik xususiyatlari.....	373
	<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
	O'quvchilarning gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda interaktiv metodlarning o'rni	378
	<i>Abdurahmanov Muhammadjon G'ulomjonovich</i>	
	Aralash ta'lim texnologiyalari asosida ta'lim jarayonini loyihalashning ilmiy-metodik asoslari.....	381
	<i>Alibayev Sobir Xolboyevich</i>	
	Formativ baholash jarayonidan foydalanib o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish	386
	<i>Amirkulova Dilnoza Zokir qizi</i>	
	Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy-pedagogi faoliyatga tayyorlash tendensiyalari	389
	<i>Artikbayeva Aziza Abror qizi</i>	
	The Role of National Values in English and Uzbek Literature: a Comparative Study	392
	<i>Ataniyazova Sohiba Xamidovna</i>	
	Frans Kafka ijodining psixologik talqini.....	396
	<i>Atayev Shukur-Ali Ayub-Aliyevich</i>	
	Development of a Set of Health-Promoting Exercises for Middle-Aged Men 50-60 Years Old, Taking Into Account Physical Training	400
	<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
	Oliy ta'limda talabalarni jismoniy rivojlantirish metodikalari	404
	<i>Imomov Asliddin Abdurazoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	
	Современные мобильные технологии: эволюция и развитие.....	408
	<i>Жураев Илхом Исхокович</i>	
	Bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirishning mazmuni	413
	<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
	Methodology for Developing Communicative Competence of Future Teachers Based on Multimedia Tools.....	418
	<i>Kudratova Sultonposhsha Otabek qizi, Khalilova Mukhlisa Ulug'bek qizi, Ziyotova Umida Otabek qizi</i>	
	Raqamli ta'lim muhitida ona tili darslarida matn bilan ishlashni tashkil etish.....	423
	<i>Erdanova Zamira Olimovna</i>	
	Milliy sport turlari orqali talaba yoshlar bilan interfaol dars jarayonini tashkil etish.....	426
	<i>Mirzayev Az'am Xudaynazarovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	
	Pedagogika bitiruvchilarining kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishga asoslangan barqaror bandligini ta'minlash modeli.....	430
	<i>Omonova Mohiniso Maqsud qizi</i>	
	Boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiyani sun'iy intellekt asosida takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlari.....	435
	<i>Panjliyev Jo'raqul Menglimamat o'g'li</i>	
	Boshlang'ich ta'limda web-kvest topshiriqlardan foydalanish.....	440
	<i>Saidova Gavhar Ergashovna, Itolmasova Oygul Sabritdinovna</i>	
	Developing Communicative Competence in English Language Education Through Modern Interactive Methods.....	443
	<i>Sativoldieva Shoxsanam Utkir qizi</i>	
	Анализ современных подходов и их недостатков к совершенствованию методов повышения пропускной способности в разветвлённых оптических сетях связи	447
	<i>Киямов Рахматулло Рузиевич</i>	
	Психологические механизмы профилактики противоправного поведения несовершеннолетних (на примере Республики Казахстан)	452
	<i>Тайтелиева Ақтолқын Битуқызы</i>	
	Professional ta'lim muassasalarida o'quvchilarning stressga bardoshlilikini rivojlantirishning pedagogik modeli	459
	<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna, Aliqulova Nilufar Jumanazar qizi</i>	
	The Importance of Developing an Exercise Complex for Preparing Para Armwrestlers for Competition.....	463
	<i>Karimov Faxriddin Xurramovich</i>	

Loyiha asosidagi ta'limda portfolio va baholash rubrikalari tizimi: boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani monitoring qilish.....	467
Maxmudova Zulxumor Alim qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilar uchun mustaqil ta'limni tashkil etish modeli	472
Muqimova Zulxumor Ziyataliyevna	
Methods for Developing Labor Productivity Through Increasing the Physical Activity of Enterprise and Organization Employees	477
Muxametov Axmad Muxametovich	
Developing Learner Autonomy Through Peer and Self-Assessment In EFL Classrooms.....	481
Rakhmonova Nodirakhon Mukhammadjonovna	
Oilaviy muhitning bolalar shaxsiy rivojlanishiga psixologik ta'siri	488
Xidoyatova Layli To'xtasinovna, Xursanova Mashhura Bobir qizi	
Tarbiyasi og'ir o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari.....	493
Elov Ziyodulla Sttorovich, Muxammadiyeva Gavhar Sirojiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq madaniyatini shakllantirishning ilmiy-nazariy masalalari va pedagogik shartlari.....	499
Nasriddinova Nasiba Alimjonovna	
Ingliz va o'zbek lug'atlarida frazeologik birliklarning berilishi va lug'atlardagi muammolar	505
Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi asosida talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirish	510
Yuldashev Sardarxon Rashitxon o'g'li, Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
Argumentativ tuzilmalar va sintaktik modellar: aktiv/passiv konstruksiyalar va nominalizatsiya hodisasi	513
Utapova Oysapar Urazmatovna	
Yoshlarni sog'lomlashtirish jarayonida milliy va xalq o'yinlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari...	516
Axmedov Gayratjon Kosimovich	
Introduksiya sharoitida dorivor valeriana (<i>Valeriana officinalis</i> L.) ning suv rejimi, biokimyoviy tarkibi va ildiz hosildorligi	522
Xamrayev Rashid Ravshan o'g'li, Omonova Dildora Uchqun qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashda zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalanishning metodik asoslari.....	527
Go'zal Qurbonova	
Shaxmat mashg'ulotlari orqali talabalarda tafakkur va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish	532
Kulboyev Nodirjon Salaydinovich	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining deontologik kompetensiyasiga oid G'arb pedagogik tafakkurining ilmiy-nazariy asoslari	535
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li	
Tabiiy fanlarni o'qitishda TIMSS yondoshuvining ahamiyati.....	539
Xoldorova Shahnoza Ismatjon qizi	
Zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida lingvokulturologik kompetensiyani rivojlantirish	544
Barotova Gulhayo Farhod qizi	
Uy ta'limidagi imkoniyati cheklangan bolalarning ijtimoiy-psixologik moslashuvi va ta'lim sifati monitoringi tahlili.....	548
Tojimatova Gavxarxon G'ulomjonovna, Pulatova Gulnoza Murodilovna	
O'quvchilarda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda multimedia texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari	554
Muhammadiyev Javlon Hayitboyevich	
Muammoli ta'lim asosida o'quvchilarda geografik bilimlarni rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari.....	558
Yovqochev Furqat Ulug'bek o'g'li	
Geografiya ta'limida 4k ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion usullari.....	561
Yuldasheva Oyjamol Davronbek qizi	

TARBIYASI OG'IR O'SMIRLARDA IJTIMOYIY ADAPTATSIYA VA SHAXSLARARO MUNOSABATLAR XUSUSIYATLARI

Elov Ziyodulla Sttorovich

Osiyo Xalqaro universiteti Pedagogika va psixologiya kafedrası
 p.f.d. (DSc) professori

Muxammadiyeva Gavhar Sirojiddin qizi

Osiyo Xalqaro universiteti Pedagogika va psixologiya kafedrası
 psixologiya yo'nalishi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan ijtimoiy adaptatsiya jarayoni va shaxslararo munosabatlarning psixologik xususiyatlari tahlil qilinadi. O'smirlilik davri shaxs rivojlanishida murakkab bosqich bo'lib, bu davrda o'zini anglash, mustaqillikka intilish, tengdoshlar guruhida o'z o'rnini topish hamda kattalar bilan munosabatlarni qayta qurish ehtiyoji kuchayadi. Ayrim hollarda o'smirlarda mazkur jarayon ichki ziddiyatlar, muloqotdagi beqarorlik, ijtimoiy me'yorlarga moslashishdagi qiyinchiliklar va emotsional reaksiyalarning keskinligi orqali namoyon bo'lishi mumkin. Maqolada oila, maktab, tengdoshlar guruhi va pedagogik-psixologik muhitning o'smir ijtimoiylashuviga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, ayrim hollarda qo'shimcha pedagogik-psixologik yondashuv talab etiladigan o'smirlar bilan ishlashda individual yondashuv, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish va profilaktik-korreksion ishlarning ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan qiyinchiliklar, ijtimoiy adaptatsiya, shaxslararo munosabatlar, o'smirlilik davri, ijtimoiylashuv, kommunikativ qiyinchilik, deviant xulq-atvor, psixologik qo'llab-quvvatlash.

Abstract: This article analyzes the psychological features of social adaptation and interpersonal relations that may be observed in some adolescents. Adolescence is considered a complex stage of personality development, during which self-awareness, the need for independence, the search for one's place among peers, and the restructuring of relations with adults become more intense. In some adolescents, this process may be accompanied by internal contradictions, communication difficulties, emotional instability, and challenges in accepting social norms. The article examines the influence of family, school, peer groups, and the psychological-pedagogical environment on adolescent socialization. Special attention is paid to the importance of an individual approach, social support, the development of communicative skills, and preventive-corrective work.

Key words: social adaptation, interpersonal relations, adolescence, socialization, communication difficulties, deviant behavior, psychological support.

Аннотация: В данной статье анализируются психологические особенности социальной адаптации и межличностных отношений, наблюдаемые в отдельных случаях у подростков. Подростковый возраст рассматривается как сложный этап развития личности, в котором усиливаются процессы самосознания, стремления к самостоятельности, поиска своего места среди сверстников и перестройки отношений со взрослыми. В отдельных случаях данный процесс может сопровождаться внутренними противоречиями, трудностями общения, эмоциональной неустойчивостью и сложностями принятия социальных норм. В статье раскрывается влияние семьи, школы, группы сверстников и психолого-педагогической среды на социализацию подростка. Особое внимание уделяется необходимости индивидуального подхода, социальной поддержки, развития коммуникативных навыков и коррекционно-профилактической работы.

Ключевые слова: социальная адаптация, межличностные отношения, подростковый возраст, социализация, коммуникативные трудности, девиантное поведение, психологическая поддержка.

KIRISH

O'smirlik davri shaxsning ijtimoiy-psixologik shakllanishida eng muhim va murakkab bosqichlardan biri hisoblanadi. Mazkur davrda bola bolalik olamidana asta-sekin kattalar hayotiga o'tib boradi, o'zining mustaqil fikri, shaxsiy pozitsiyasi, ijtimoiy qarashlari va hayotiy yo'nalishlarini shakllantira boshlaydi. Aynan shu bosqichda o'smirda "Men kimman?", "Jamiyatda mening o'rnim qanday?", "Atrofdagilar meni qanday qabul qiladi?" kabi savollarga ichki javob izlash jarayoni kuchayadi. Bu esa uning o'zini anglash, o'z imkoniyatlarini baholash, tengdoshlar orasida mavqe egallash va kattalar bilan munosabatlarni yangicha asosda qurishga intilishida namoyon bo'ladi.

O'smirlik davrining o'ziga xos jihatlaridan biri shundaki, bu bosqichda shaxsning emotsional holati, o'zini baholashi, irodaviy sifatleri, muloqot madaniyati va ijtimoiy muhitga moslashuvchanligi hali to'liq barqarorlashmagan bo'ladi. Shu sababli o'smirlar turli ijtimoiy vaziyatlarga nisbatan keskin munosabat bildirishi, kattalar talablarini cheklov sifatida qabul qilishi, tengdoshlar bahosiga haddan tashqari bog'lanib qolishi yoki o'z fikrini himoya qilishda muvozanatni yo'qotishi mumkin. Bu holatlar o'smir shaxsining rivojlanish jarayoni murakkab va ziddiyatli kechishini ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Psixologik adabiyotlarda o'smirlik davri shaxsning o'zini anglash, ijtimoiy rollarni o'zlashtirish, mustaqil "Men" obrazini shakllantirish hamda identifikatsiya jarayonlari kuchayadigan davr sifatida talqin qilinadi.

E. Erikson mazkur bosqichni shaxsiy identifikatsiya jarayoni bilan bog'lab, o'smirning asosiy psixologik vazifasi o'zligini anglash va jamiyatdagi o'rnini belgilashdan iborat ekanini ta'kidlaydi^[1].

L.S. Vygotskiy esa bola rivojlanishida ijtimoiy muhit, muloqot va kattalar bilan hamkorlik muhim omil ekanini qayd etadi^[2].

A.N. Leontevning faoliyat nazariyasiga ko'ra, shaxsning rivojlanishi uning faoliyati, ehtiyojlari va ijtimoiy munosabatlar tizimi bilan chambarchas bog'liqdir^[3].

Demak, o'smir shaxsini tushunishda nafaqat uning individual psixologik xususiyatlari, balki u ishtirok etayotgan ijtimoiy muhit, oilaviy tarbiya, maktabdagi munosabatlar va tengdoshlar guruhi ta'sirini ham hisobga olish zarur.

Ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan ijtimoiy moslashuv va xulq-atvor bilan bog'liq qiyinchiliklar bugungi kunda ta'lim-tarbiya amaliyoti, maktab psixologiyasi va ijtimoiy pedagogika sohalarida dolzarb muammolardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki ayrim o'smirlarda o'quv jarayoniga moslashish, pedagogik talablarni qabul qilish, tengdoshlar bilan samarali muloqot o'rnatish hamda ijtimoiy me'yorlarni o'zlashtirish jarayonida muayyan qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin. Biroq mazkur holatlarni faqatgina intizomiy muammo yoki tarbiyadagi nuqson sifatida baholash yetarli emas. Chunki bunday qiyinchiliklar ko'pincha o'smirning ichki psixologik ehtiyojlari, oiladagi munosabatlar tizimi, maktabdagi mavqe, tengdoshlar bilan o'zaro aloqalari, o'zini baholash darajasi va shaxsiy hayotiy tajribasi bilan bog'liq bo'ladi.

Ayrim hollarda o'smirlarning ijtimoiy adaptatsiyasi murakkab kechishining asosiy sabablaridan biri ularning jamiyatda qabul qilingan me'yor va talablarni ichki ehtiyojlari bilan muvofiqlashtirishda qiynalishidir. Ayrim o'smirlar bir tomondan mustaqil bo'lishni, o'z qarashlarini himoya qilishni, boshqalar tomonidan tan olinishni istaydi. Ikkinchi tomondan esa ular ijtimoiy mas'uliyatni to'liq anglash, o'z xatti-harakatlarini nazorat qilish, nizoli vaziyatlarda to'g'ri yo'l tutish, atrofdagilar bilan konstruktiv muloqotga kirishishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Natijada o'smirning ijtimoiy muhitga moslashuvi ziddiyatli tus oladi.

Shaxslararo munosabatlar ayrim hollarda o'smirlar psixologiyasida alohida ahamiyatga ega. Chunki o'smir o'zini, avvalo, boshqalar bilan munosabatlar jarayonida angelaydi. Ota-onaning e'tibori, o'qituvchining munosabati, sinfdoshlarning bahosi, tengdoshlar guruhidagi mavqe uning o'ziga bo'lgan ishonchi va xulq-atvoriga bevosita ta'sir qiladi. L.I. Bojovich o'smir shaxsining shakllanishida ichki pozitsiya, ehtiyojlar va ijtimoiy tajriba muhim o'rin tutishini ta'kidlaydi. Shu jihatdan qaralganda, ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan xulqiy qiyinchiliklarni ularning atrofdagilar bilan munosabatlaridan ajratib baholab bo'lmaydi.

Agar o'smir oilada yetarli mehr, e'tibor va qo'llab-quvvatlashni his qilmasa, maktabda doimiy tanqid yoki muvaffaqiyatsizlikka duch kelsa, tengdoshlar orasida rad etilish yoki kamsitilishni boshdan kechirsa, unda ijtimoiy moslashuv jarayoni yanada murakkablashadi. Bunday vaziyatda o'smir o'zini himoya qilish, e'tibor jalb qilish yoki noroziligini bildirish maqsadida turli keskin xatti-harakatlarga murojaat qilishi mumkin. Shuning uchun ayrim hollarda qiyinchiliklar kuzatiladigan o'smirlar bilan ishlashda ularning xulq-atvorini yuzaki baholash emas, balki mazkur xulqning psixologik sabablari, ijtimoiy ildizlari va shaxslararo munosabatlar tizimidagi o'rnini chuqur tahlil qilish talab etiladi.

Shu nuqtai nazardan, ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar xususiyatlarini o'rganish muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Mazkur masalani ilmiy tahlil qilish o'smirlarning xulq-atvoridagi qiyinchiliklarni chuqurroq tushunish, ularning oilaviy va maktab muhitidagi moslashuv muammo-

larini aniqlash, pedagogik-psixologik yordam ko'rsatish yo'llarini belgilash imkonini beradi. Shuningdek, bu jarayon ayrim hollarda o'smirlar bilan olib boriladigan profilaktik, korreksion va rivojlantiruvchi ishlarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari nazariy jihatdan o'rganildi. Tadqiqot jarayonida psixologiya, pedagogika va ijtimoiy pedagogika sohalariga oid ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy-taqqoslash, tizimli yondashuv hamda umumlash-tirish metodlaridan foydalanildi.

Mavzuga oid mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari o'rganilib, ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan ijtimoiy moslashuv va shaxslararo munosabatlarga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilindi. Shuningdek, o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari, oilaviy muhit, maktab jamoasi hamda tengdoshlar guruhi ta'sirining o'smir shaxsining shakllanishidagi o'zni ilmiy manbalar asosida yoritildi.

Tadqiqot davomida tahliliy va mantiqiy umumlash-tirish usullari yordamida ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan xulq-atvor, ijtimoiy adaptatsiya hamda shaxslararo munosabatlarga oid muammolar aniqlanib, ularning psixologik sabablari izohlandi. Olingan nazariy ma'lumotlar asosida ayrim hollarda qiyinchiliklar kuzatiladigan o'smirlar bilan olib boriladigan pedagogik-psixologik ishlarning samarali yo'nalishlari bo'yicha xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ijtimoiy adaptatsiya shaxsning muayyan ijtimoiy muhitga moslashuvi, jamiyatda qabul qilingan me'yor, qadriyat, talab va munosabatlar tizimini o'zlashtirishi bilan bog'liq murakkab psixologik jarayondir. O'smirlik davrida bu jarayon yanada murakkab kechadi, chunki o'smir bir tomondan mustaqillikka intiladi, ikkinchi tomondan esa hali o'z xatti-harakatlarini to'liq boshqarish, ijtimoiy vaziyatlarni to'g'ri baholash va nizoli holatlarda muvozanatli qaror qabul qilish tajribasiga yetarli darajada ega bo'lmaydi. Shu bois o'smirning ijtimoiy adaptatsiyasi uning oiladagi o'zni, maktabdagi mavqei, tengdoshlar bilan munosabati va kattalar tomonidan unga nisbatan bildirilayotgan munosabatlar mazmuni bilan chambarchas bog'liq bo'ladi.

Ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya jarayoni murakkab va ziddiyatli shaklda namoyon bo'lishi mumkin. Bunday o'smirlar ijtimoiy muhit talablarini qabul qilishda, o'z xulqini umumiy qoidalar asosida boshqarishda, kattalar bilan hamkorlikka kirishishda yoki tengdoshlar jamoasida ijobiy mavqei egallashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. A.N. Leontevning faoliyat nazariyasiga ko'ra, shaxsning shakllanishi uning faoliyati va ijtimoiy munosabatlar tizimi bilan bevosita bog'liqdir ^[3]. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan xulq-atvor xususiyatlari faqat individual fe'l-atvor natijasi emas, balki ular ishtirok etayotgan ijtimoiy muhit, faoliyat shakllari va munosabatlar tizimining mahsuli sifatida ham baholanishi lozim.

Ayrim hollarda o'smirlarning ijtimoiy adaptatsiyasida eng muhim omillardan biri oilaviy muhit hisoblanadi. Oila o'smir uchun dastlabki ijtimoiy tajriba maktabi bo'lib, unda bola mehr, e'tibor, talab, mas'uliyat, qo'llab-quvvatlash va nazorat kabi munosabat shakllarini o'zlashtiradi. Oilada hissiy yaqinlik yetarli bo'lmasa, ota-ona va farzand o'rtasida ishonchli muloqot shakllanmasa, o'smirda ichki norozilik, o'zini yolg'iz his qilish, kattalar talablariga nisbatan salbiy munosabat shakllanishi mumkin. L.I. Bojovich shaxs rivojlanishida bolaning ichki pozitsiyasi, ehtiyojlari va ijtimoiy tajribasi muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi ^[4]. Bu fikr ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan xulq-atvor xususiyatlarini tushunishda muhim ahamiyatga ega, chunki ularning tashqi xatti-harakatlari ko'pincha ichki qoniqmaslik, e'tibor yetishmasligi yoki o'zini tasdiqlashga bo'lgan ehtiyoj bilan bog'liq bo'ladi.

Oiladagi haddan tashqari qattiqqo'llik ham, mutlaqo nazoratsizlik ham o'smirning ijtimoiy moslashuviga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Haddan tashqari qattiq nazorat o'smirda qarshilik kayfiyatini kuchaytirsa, befarqlik va nazoratsizlik unda mas'uliyatsizlik, ijtimoiy qoidalarga bepisandlik va tashqi salbiy ta'sirlarga beriluvchanlikni kuchaytiradi. Shuning uchun tarbiyaviy yondashuvga alohida ehtiyoj sezuvchi o'smirlar bilan ishlashda oilaviy tarbiya uslublarini tahlil qilish, ota-ona va farzand o'rtasidagi muloqot xususiyatlarini o'rganish alohida ahamiyatga ega.

Maktab muhiti ham o'smirning ijtimoiy adaptatsiyasida muhim ijtimoiy-psixologik maydon hisoblanadi. O'smir maktabda nafaqat bilim oladi, balki jamoada yashash, o'z fikrini bildirish, boshqalar fikrini qabul qilish, qoidalarga amal qilish, hamkorlik qilish va ijtimoiy rollarni bajarishni o'rganadi. Agar o'smir maktab jamoasida doimiy tanqid qilinsa, faqat salbiy xulqi bilan baholansa yoki "muammoli bola" sifatida ajratib ko'rsatilsa, unda aynan shu salbiy rol mustahkamlanib qolishi mumkin. Bunday holat o'smirning o'ziga bo'lgan munosabatiga ham ta'sir etadi. U o'zini jamoa uchun keraksiz, tushunilmagan yoki rad etilgan shaxs sifatida qabul qila boshlaydi.

Shaxslararo munosabatlar ayrim hollarda o'smirlarning ijtimoiylashuvida markaziy o'rin tutadi. O'smir o'zini aynan boshqalar bilan munosabat jarayonida anglaydi. Tengdoshlarning munosabati, o'qituvchining bahosi, ota-onaning e'tibori va jamoada tutgan o'rni uning o'zini baholashi hamda xulq-atvoriga bevosita ta'sir qiladi. I.S. Kon o'smirlik davrida "Men" obrazi va o'zini anglash jarayoni tengdoshlar bilan munosabatlarda faol shakllanishini ta'kidlaydi [5]. Shu sababli ayrim hollarda o'smirlar bilan ishlashda ularning tengdoshlar guruhidagi mavqeini, kimlar bilan do'stlashishini, qaysi guruhga ergashishini va jamoada qanday rol bajarishini tahlil qilish zarur.

Ayrim hollarda o'smirlarda shaxslararo munosabatlarning muhim xususiyatlaridan biri muloqotdagi ziddiyatlilikdir. Ayrim hollarda o'smirlar tanbeh va pedagogik ta'sirlarni hissiy jihatdan keskinroq qabul qilishlari mumkin. Shuningdek, ular o'z fikrlarini himoya qilish yoki o'z pozitsiyasini saqlab qolishga intilishlari natijasida muloqotda o'ziga xos munosabat shakllarini namoyon etishlari mumkin. Boshqa hollarda esa o'smir muloqotdan chetlashishi, ichki kechinmalarini yashirishi yoki kattalar bilan ochiq suhbat qurishda ayrim qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Har ikki holatda ham muloqotdagi qiyinchiliklar o'smirning ijtimoiy adaptatsiya jarayoniga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Tengdoshlar guruhi ayrim hollarda o'smirlar hayotida kuchli ta'sirga ega. O'smir uchun tengdoshlar tomonidan tan olinishi, guruhda o'z o'rniga ega bo'lishi va fikrining inobatga olinishi juda muhimdir. Agar o'smir ijobiy yo'nalishdagi guruhga qo'shilsa, unda hamkorlik, mas'uliyat, o'zaro yordam, ijtimoiy faollik kabi sifatlar rivojlanadi. Aksincha, nomaqbul ijtimoiy muhit ta'sirida o'smirda ijtimoiy moslashuv bilan bog'liq ayrim qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. D.B. Elkonin o'smirlik davrida tengdoshlar bilan shaxsiy muloqot yetakchi ahamiyat kasb etishini qayd etadi [6]. Demak, o'smirning qaysi ijtimoiy guruhga mansubligi uning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy moslashuvini belgilovchi muhim omillardan biridir.

Ayrim hollarda o'smirlarda o'zini baholashdagi nomutanosiblik ham uchrab turadi. Ayrim o'smirlar o'z imkoniyatlarini haddan tashqari yuqori baholashlari yoki tanqidiy fikrlarni qabul qilishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Bunday vaziyatlarda o'z xatosini tan olish murakkabroq kechishi ehtimoldan xoli emas. Boshqa bir guruh o'smirlarda esa o'ziga ishonchsizlik, ijtimoiy tortinchoqlik, tashabbus ko'rsatishdan cho'chish yoki rad etilishdan xavotirlanish holatlari kuzatiladi. Har ikki holatda ham o'smirning shaxslararo munosabatlari va ijtimoiy adaptatsiya jarayoni ma'lum darajada murakkablashishi mumkin.

Emotsional beqarorlik ayrim hollarda o'smirlarda namoyon bo'ladigan psixologik xususiyatlardan biridir. O'smirlik davrida kayfiyatning tez o'zgarishi, o'zini namoyon qilishga kuchli ehtiyoj va tan olinishga intilish tabiiy jarayon hisoblanadi. Ayrim hollarda bu holatlar yanada yaqqolroq namoyon bo'lishi mumkin. O'smirlar kichik nizolarga ham hissiy munosabat bildirishlari, emotsiyalarini boshqarishda yoki vaziyatni tinch yo'l bilan hal etishda ayrim qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. G'oziyevning ta'kidlashicha, shaxs kamoloti ijtimoiy muhit, tarbiya va individual psixologik xususiyatlarning o'zaro ta'siri asosida shakllanadi [7]. Shu bois o'smirning emotsional holatini faqat uning xarakter xususiyati sifatida emas, balki unga ta'sir qilayotgan ijtimoiy-psixologik sharoitlar bilan bog'liq holda baholash lozim.

Ayrim hollarda o'smirlarning kattalar bilan munosabatida ishonch bilan bog'liq qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin. Ular kattalar tomonidan beriladigan ko'rsatma va tanbehlarni turlicha qabul qiladilar. Bu esa pedagog, ota-ona va o'smir o'rtasidagi o'zaro munosabatlarga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Natijada o'smir o'z muammolarini kattalar bilan muhokama qilishda yoki ichki kechinmalarini ochiq ifodalashda qiyinchiliklarga duch kelishi ehtimoli mavjud. Bunday vaziyatlarda buyruqbozlik va faqat nazoratga asoslangan yondashuv emas, balki ishonch, hurmat, adolat va izchillikka asoslangan pedagogik-psixologik munosabat samaraliroq hisoblanadi.

Ayrim hollarda o'smirlarda kommunikativ qiyinchiliklar ham ijtimoiy adaptatsiya jarayonini murakkablashtirishi mumkin. O'smirlar ba'zan o'z fikrini madaniyatli ifodalash, suhbatdoshini tinglash, nizoli vaziyatlarda muro-saga kelish, emotsiyalarini nazorat qilish va ijtimoiy vaziyatga mos javob berishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Kommunikativ ko'nikmalarning yetarli darajada rivojlanmaganligi ularning tengdoshlar, ota-onalar va pedagoglar bilan munosabatlarida ayrim ziddiyatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Zamonaviy psixologik tadqiqotlarda tengdoshlar bilan ijobiy munosabatlarning o'quv motivatsiyasi, ijtimoiy faollik va moslashuvchan xulq-atvor bilan bog'liqligi qayd etiladi [8]. Shu sababli ayrim hollarda o'smirlar bilan olib boriladigan korreksion ishlarning muhim yo'nalishlaridan biri kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdan iborat bo'lishi kerak.

Shuningdek, ijtimoiy izolyatsiya holati ham ayrim hollarda o'smirlar uchun xavf omili hisoblanadi. O'smir o'zini jamoada yolg'iz, rad etilgan yoki tushunilmagan deb his qilsa, unda ijtimoiy muhitdan uzoqlashish, befarqlik, ichki norozilik yoki aksincha, e'tibor jalb qilishga qaratilgan keskin xatti-harakatlar kuchayishi mumkin. Laursen va Hartl o'smirlik davrida yolg'izlik hissi va ijtimoiy ajralganlik shaxslararo munosabatlar sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi [9]. Bu esa ayrim hollarda o'smirlar bilan ishlashda ularning faqat tashqi xulqini emas, balki ichki kechinmalari, yolg'izlik hissi, rad etilish tajribasi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga bo'lgan ehtiyojini ham hisobga olish zarurligini ko'rsatadi.

Ayrim hollarda o'smirlar bilan psixologik-pedagogik ish olib borishda, birinchi navbatda, ularning xulq-atvoridagi qiyinchiliklarni keltirib chiqarayotgan omillarni aniqlash lozim. Bunda o'smirning oilaviy muhiti, maktabdagi mavqei, tengdoshlari bilan munosabati, qiziqishlari, o'zini baholash darajasi, emotsional holati va ijtimoiy tajribasi kompleks tarzda o'rganilishi kerak. Chunki bir xil xatti-harakat turli o'smirlarda turli sabablar bilan yuzaga kelishi mumkin. Masalan, darsga befarqlik ayrim o'smirlarda o'quv motivatsiyasining pastligi bilan bog'liq bo'lsa, boshqalarida o'ziga ishonchsizlik, o'qituvchi bilan ziddiyat yoki oilaviy muammolar natijasi bo'lishi mumkin.

Ayrim hollarda o'smirlar bilan ishlashda individual yondashuv asosiy tamoyil bo'lishi zarur. Har bir o'smirning shaxsiy tajribasi, ehtiyoji, qiziqishi va psixologik holatini hisobga olmasdan turib, samarali tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish qiyin. Shu bilan birga, faqat individual suhbatlar bilan cheklanib qolmasdan, oila, maktab va tengdoshlar muhitini ham sog'lomlashtirish talab etiladi. Chunki o'smirning xulqi u yashayotgan ijtimoiy munosabatlar tizimidan ajralgan holda shakllanmaydi.

Ayrim hollarda o'smirlarning ijtimoiy adaptatsiyasini yaxshilash uchun ularni ijtimoiy foydali faoliyatga jalb etish muhimdir. Sport, ijodiy to'garaklar, jamoaviy loyihalar, maktab tadbirlari, volontyorlik faoliyati o'smirda mas'uliyat, hamkorlik, o'zaro yordam va ijobiy o'zini namoyon qilish imkoniyatini yaratadi. O'smir o'zining foydali ekanini his qilgan sari unda ijobiy "Men" obrazi shakllanadi, jamoaga tegishlilik hissi kuchayadi va xulq-atvorida ijobiy o'zgarishlar yuzaga keladi.

Shu jihatdan, ayrim hollarda o'smirlar bilan ishlashda asosiy e'tibor ularni jazolash yoki faqat nazorat qilishga emas, balki ijobiy ijtimoiy tajriba yaratishga qaratilishi kerak. O'smirga ishonch bildirish, uni tinglash, kichik muvaffaqiyatlarini rag'batlantirish, mas'uliyatli vazifalar topshirish va ijobiy munosabatlar tizimiga jalb qilish uning ijtimoiy adaptatsiyasini yengillashtiradi. Bunday yondashuv o'smirda o'zini boshqarish, ijtimoiy mas'uliyat, konstruktiv muloqot va shaxslararo munosabatlarda muvozanatni saqlash ko'nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar xususiyatlarini o'zaro bog'liq holda namoyon bo'ladi. Shaxslararo munosabatlardagi ziddiyatlar ijtimoiy moslashuvni qiyinlashtirsa, moslashuvdagi qiyinchiliklar o'z navbatida muloqot va munosabatlar sifatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli mazkur muammoni o'rganishda kompleks yondashuv, ya'ni oila, maktab, tengdoshlar guruhi va o'smirning individual psixologik xususiyatlarini birgalikda tahlil qilish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar masalasi murakkab, ko'p qirrali va o'zaro bog'liq psixologik jarayon sifatida namoyon bo'ladi. O'smirning ijtimoiy muhitga moslashuvi uning faqat individual xarakter xususiyatlari bilan emas, balki oilaviy tarbiya sharoiti, maktabdagi psixologik muhit, tengdoshlar guruhi bilan munosabati, kattalar tomonidan unga nisbatan bildiriladigan munosabat va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash darajasi bilan ham bevosita bog'liqdir. Shu sababli ayrim hollarda o'smirlarda kuzatiladigan xulq-atvor qiyinchiliklarini bir tomonlama, ya'ni faqat intizomiy buzilish yoki tarbiyadagi kamchilik sifatida baholash ilmiy jihatdan yetarli emas.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya jarayoni murakkab va ziddiyatli kechishi mumkin. Ular jamiyatda qabul qilingan me'yor va talablarni qabul qilishda, o'z xatti-harakatlarini boshqarishda, kattalar bilan konstruktiv muloqotga kirishishda, tengdoshlar jamoasida ijobiy mavqe egalashda muayyan qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Bu holat, avvalo, o'smirning o'zini anglash jarayoni hali barqaror shakllanmagani, emotsional reaksiyalarining keskinligi, o'zini tasdiqlashga bo'lgan ehtiyojning kuchliligi va ijtimoiy tajribaning yetarli emasligi bilan izohlanadi.

Shaxslararo munosabatlar ayrim hollarda o'smirlar ijtimoiylashuvining eng muhim ko'rsatkichlaridan biridir. O'smir o'zini aynan boshqalar bilan munosabat jarayonida anglaydi, o'ziga baho beradi, jamoadagi o'rnini belgilaydi. Agar o'smir oilada yetarli mehr va e'tibor ko'rmasa, maktabda doimiy tanqidga uchrasa yoki tengdoshlar orasida rad etilsa, unda ijtimoiy moslashuv qiyinlashadi. Natijada o'smirda tajovuzkorlik, qarshilik ko'rsatish, muloqotdan chetlashish, befarqlik yoki o'zini himoya qilishga haddan tashqari intilish kabi holatlar kuzatilishi mumkin.

Ayrim hollarda o'smirlar bilan ishlashda eng muhim vazifa ularning xulq-atvoridagi tashqi ko'rinishlarni emas, balki ushbu xulqni yuzaga keltirayotgan ichki psixologik va ijtimoiy sabablarni aniqlashdan iboratdir. Chunki har bir o'smirning xulq-atvoridagi qiyinchiliklar ortida ma'lum ehtiyoj, kechinma, oilaviy vaziyat, maktabdagi mavqe yoki tengdoshlar bilan bog'liq tajriba mavjud bo'ladi. Shuning uchun bunday o'smirlarni faqat jazolash, tanqid qilish yoki nazoratni kuchaytirish orqali ijobiy natijaga erishish qiyin. Aksincha, ularga nisbatan individual yondashuv, ishonchli muloqot, psixologik qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy foydali faoliyatga jalb etish samaraliroq hisoblanadi.

Oila, maktab, psixolog va mahalla hamkorligi ayrim hollarda o'smirlarning ijtimoiy adaptatsiyasini yaxshilashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Oilada samimiy muloqot, adolatli talab, mehr va nazorat uyg'un-

ligi shakllansa, maktabda esa o'smirlarga nisbatan faqat salbiy baho emas, balki uning ijobiy imkoniyatlarini rivojlantirishga qaratilgan yondashuv qo'llanilsa, ijtimoiy moslashuv jarayoni ancha yengillashadi. Ayniqsa, o'smirni sport, ijodiy faoliyat, jamoaviy tadbirlar, ijtimoiy foydali ishlar va tengdoshlar bilan ijobiy muloqotga jalb qilish uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Shuningdek, ayrim hollarda o'smirlarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish, emotsional holatini boshqarishga o'rgatish, nizoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish malakasini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Bunday ishlar o'smirning nafaqat xulq-atvorini tartibga soladi, balki uning ijtimoiy muhit bilan sog'lom munosabat o'rnatishiga, o'zini jamoaning to'laqonli a'zosi sifatida his qilishiga ham yordam beradi.

Demak, ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlarni rivojlantirish tizimli, izchil va kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu jarayonda o'smirni "muammoli bola" sifatida emas, balki to'g'ri yo'naltirish, tushunish va qo'llab-quvvatlashga muhtoj shaxs sifatida qabul qilish zarur. Ana shunday yondashuvgina ayrim hollarda o'smirlarda ijtimoiylashuv jarayonini yaxshilash, ularda ijobiy xulq-atvor, mas'uliyat, o'zini boshqarish va sog'lom shaxslararo munosabatlar tizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Erikson E.H. Identity: Youth and Crisis. - New York: W.W. Norton & Company, 1968.
2. Выготский Л.С. Мышление и речь. - Москва: Государственное социально-экономическое издательство, 1934.
3. (Agar aynan siz bergan inglizcha nashr qoldirilsa: Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. - Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.)
4. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. - Москва: Политиздат, 1975.
5. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. - Москва: Просвещение, 1968.
6. Кон И.С. Психология ранней юности. - Москва: Просвещение, 1989.
7. Эльконин Д.Б. Детская психология. - Москва: Академия, 2007.
8. G'oziyev E.G'. Ontogenez psixologiyasi. - Toshkent: Noshir, 2010.
9. Wentzel K.R. Peer relationships, motivation, and academic performance at school // Handbook of Competence and Motivation / Eds. A.J. Elliot, C.S. Dweck. - New York: Guilford Press, 2005. - P. 279-296.
10. Laursen B., Hartl A.C. Understanding loneliness during adolescence: Developmental changes that increase the risk of perceived social isolation // Journal of Adolescence. - 2013. - Vol. 36 (6). - P. 1261-1268.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.